

**Commissie van Toezicht
op de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten**

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
De heer drs. M. Bosma
Prinses Irenestraat 6
2595 BD Den Haag

Uw kenmerk

Ons kenmerk
2025/0026

Datum
17 februari 2025

Betreft
Grondslag publiek-
private
samenwerkingen AIVD
en MIVD

Geachte heer Bosma,

De Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) vraagt met deze brief uw aandacht voor haar oordeel over bepaalde ontwikkelingen en activiteiten bij de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) in het kader van publiek-private samenwerkingen op het terrein van cyberveiligheid die wij als onrechtmatig hebben beoordeeld. Dit oordeel betreft de juridische inbedding hiervan. De CTIVD onderschrijft dat een noodzaak kan bestaan voor deze publiek-private samenwerking(en) in het cyberdomein.

De CTIVD vindt het van belang dat de Tweede Kamer hiervan op de hoogte is, aangezien de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en van Defensie ons onrechtmatigheidsoordeel over het tekortschieten van de juridische inbedding naast zich neer hebben gelegd. Zij volgen hiermee het standpunt van de beide diensten.

Bovendien speelt het onderwerp van publiek-private samenwerking bij de herziening van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017) een belangrijke rol. Kamerleden hebben dit onderwerp reeds ter sprake gebracht bij de bespreking van de hoofdlijnennotitie van de regering voor de herziening van de Wiv 2017. Hierbij onderschreven zij het belang en de noodzaak van dergelijke samenwerking(en), maar wezen zij ook op de risico's die zich voordoen bij de samenwerking van de diensten met bepaalde private partijen, zoals commerciële bedrijven

Adres:
Oranjestraat 15 | 2514 JB Den Haag
T 070 315 5820
E info@ctivd.nl | www.ctivd.nl

of banken, vanwege uiteenlopende belangen, en benadrukten zij de noodzaak van voldoende waarborgen.¹

Hierna lichten wij aan u toe, voor zover dit zonder het prijsgeven van staatsgeheime informatie mogelijk is, waarom wij tot ons oordeel aangaande het tekortschieten van de juridische inbedding voor publiek-private samenwerking(en) in het cyberdomein komen en hoe de reacties van de ministers en de diensten luiden.

CTIVD-oordeel

De door de diensten gekozen wettelijke grondslag voor publiek-private samenwerking(en) op het terrein van cyberveiligheid bestaat erin dat het verkrijgen van gegevens plaatsvindt op grond van artikel 39 Wiv 2017 en het verstrekken van gegevens wordt gegrond op artikel 62 Wiv 2017. De CTIVD acht met name het verstrekken van gegevens op grond van artikel 62 Wiv 2017 in de huidige omstandigheden ontoereikend en daarmee onrechtmatig.

Toelichting oordeel

De CTIVD wijst erop dat de ontvangst van gegevens door de diensten van private partijen kan plaatsvinden op grond van artikel 39 Wiv 2017. Verstrekkingen door de diensten aan private partijen, onder meer in het kader van de veiligheidsbevorderende taak van de diensten (weerbaarheid), kunnen rechtmatig plaatsvinden op grond van artikel 62 Wiv 2017. Echter, het betreft hier publiek-private samenwerkingsverbanden waarbij het ontvangen en verstrekken van gegevens op regelmatige basis plaatsvindt en die daarom in onderlinge samenhang dienen te worden beschouwd. De CTIVD heeft deze samenwerking(en) in haar brieven daarom beschreven als structurele samenwerking(en). Bovendien is het, gelet op de risico's die samenhangen met de aard van de samenwerking(en) en de partijen met wie de samenwerking(en) wordt aangegaan, zoals andere belangen dan nationale veiligheid die deze partijen hebben en geen toezicht op wat deze private partijen doen met de verkregen gegevens, van belang dat wordt voorzien in een regeling die recht doet aan deze samenwerkingsverbanden met daarin de juiste waarborgen. De afzonderlijke bepalingen van artikel 39 en artikel 62 Wiv 2017 voorzien hier niet in.

Het huidige wettelijke kader voorziet niet in een expliciete grondslag voor dit soort vormen van publiek-private samenwerking. Vanuit het oogpunt van voorzienbaarheid en benodigde waarborgen is dit daarom een kwestie die naar het oordeel van de CTIVD bij de aanstaande herziening van de Wiv 2017 dient te worden meegenomen. De CTIVD wijst erop dat voor de samenwerking met inlichtingen- en veiligheidsdiensten van andere landen expliciete grondslagen in de Wiv 2017 zijn opgenomen met de daarbij passende waarborgen, zoals het opstellen van wegingsnotities (artikel 88 Wiv 2017). De wetgever heeft geen expliciete grondslag opgenomen voor publiek-private samenwerking(en).

¹ *Kamerstukken II 2024/25, 34588, nr. 93.*

De CTIVD vindt dat in het huidige wettelijke kader enkel artikel 96 Wiv 2017 een voldoende aanknopingspunt kan bieden als grondslag voor publiek-private samenwerkingen. In artikel 96 Wiv 2017 is geregeld dat de AIVD en de MIVD in het kader van hun goede taakuitvoering samenwerkingsverbanden kunnen aangaan en hiervoor in een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) nadere regels kunnen stellen. Hoewel niet op voorhand expliciet uit de wet en de wetsgeschiedenis blijkt dat private partijen onder deze bepaling (kunnen) vallen, is de CTIVD van oordeel dat deze bepaling hieraan niet in de weg staat.

Bij een AMvB past de kanttekening dat het geen wettelijke regeling is zoals de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, waar bij de totstandkoming het parlement als wetgevende macht een belangrijke rol speelt. Toch zou hiermee wel een voorzienbare regeling worden geboden, waarin passende waarborgen en mitigerende maatregelen voor publiek-private samenwerking(en) kunnen worden opgenomen. Een regeling in een AMvB maakt ook dat de werkwijze inzake de samenwerking (en) voorzienbaar en transparant is.

Een tijdelijke regeling in een AMvB laat naar het oordeel van de CTIVD onverlet dat het onderwerp van publiek-private samenwerkingen en het creëren van een voorzienbare wettelijke grondslag met voldoende waarborgen onderdeel dient te zijn van de herziening van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv) en de parlementaire discussie.

Standpunt diensten

De CTIVD heeft haar onrechtmatigheidsoordeel in december 2023 schriftelijk kenbaar gemaakt aan de beide diensthoofden. Na aandringen van de CTIVD heeft zij uiteindelijk op 10 april 2024 een schriftelijke reactie van de beide diensthoofden op haar brief ontvangen. In deze brief wijzen de diensthoofden het oordeel van de CTIVD af en stellen zij dat artikel 62, in combinatie met artikel 39 Wiv 2017, een toereikende wettelijke grondslag biedt voor de samenwerking. Hierbij maakt het volgens de diensten geen verschil of de verstrekkingen incidenteel of structureel met private bedrijven plaatsvinden. Over artikel 96 Wiv 2017 merken de diensthoofden op dat zij inventariseren of een AMvB een praktische en juridisch houdbare uitweg biedt voor de samenwerking met private partijen.

De aangevoerde schriftelijke argumenten en mondelinge toelichting van de diensten hebben de CTIVD geen aanleiding gegeven tot een herziening van haar oordeel. Dit soort publiek-private samenwerkingen vereisen andere afwegingen en waarborgen, gezien de aard van de samenwerking(en), de onderlinge samenhang tussen ontvangen en verstrekken van gegevens en de daarbij behorende risico's, dan waarin de afzonderlijke bepalingen van artikel 39 en artikel 62 Wiv 2017 voorzien.

Standpunt ministers

Vervolgens heeft de CTIVD op 29 april 2024 een brief hierover aan de ministers van BZK en Defensie gestuurd. Hierin dringen wij erop aan dat binnen de mogelijkheden van de Wiv 2017 wordt voorzien in een toereikende wettelijke grondslag. De ministers hebben de CTIVD op 13 augustus 2024 laten weten dat zij het standpunt van de diensthoofden volgen en ons

onrechtmatigheidsoordeel afwijzen. Ten aanzien van artikel 96 Wiv 2017 merken zij op dat nog wordt onderzocht of deze bepaling kan bijdragen aan een verduidelijking van de publiek-private samenwerkingen.

Tot slot

De CTIVD erkent dat een noodzaak kan bestaan voor de genoemde publiek-private samenwerking(en) in het cyberdomein. Wel maakt de CTIVD zich zorgen over de gekozen juridische inbedding die tekortschiet in belangrijke waarborgen. De CTIVD heeft vanwege de onderkende belangen voor de nationale veiligheid binnen het huidige wettelijke kader een geschikt aanknopingspunt aan de ministers en de diensten aangereikt voor een tijdelijke voorzienbare en geschikte regeling, in afwachting van de herziening van de Wiv en de parlementaire discussie. De CTIVD betreurt het dat deze handreiking niet constructief en voortvarend door de ministers en diensten wordt opgepakt. Inmiddels is al ruim een jaar verstreken sinds onze eerste brief aan de diensten.

De CTIVD beoogt met deze brief de Tweede Kamer te informeren over een belangrijk oordeel van de CTIVD over een onderwerp dat thans een onvoldoende grondslag in de huidige Wiv heeft, en daarmee ook tekortschiet in het garanderen van voldoende waarborgen, en in de praktijk tot onrechtmatig handelen van de diensten leidt. Wij hopen uw Kamer hiermee in staat te stellen het gesprek met de betrokken ministers aan te gaan.

Wij hebben een afschrift van deze brief aan de ministers van BZK en van Defensie, als ook aan de directeur-generaal van de AIVD en de directeur van de MIVD gestuurd. Verder hebben we een gerubriceerde brief over dit onderwerp aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CIVD) gestuurd. Hierbij hebben we een kopie van onze gerubriceerde brief aan de ministers van april 2024 gevoegd, als ook een afschrift van onze openbare brief aan de Tweede Kamer.

Wij zijn graag bereid tot een nadere toelichting.

Hoogachtend,

Mr. H.M.P. Hillenaar
Voorzitter

Mr. drs. K.C. Koese
Secretaris-Directeur